Analyysi

Digitaalisen euron hankkeessa siirrytään selvitys- ja määrittelyvaiheeseen: maksaminen tulee olemaan turvallista ja tehokasta tulevaisuudessakin

Raha ja maksaminen, Digieuro | 16.07.2021 | Olli Rehn, Tuomas Välimäki

KIRJOITTAJAT

Olli Rehn
Johtokunnan puheenjohtaja

Tuomas Välimäki
Johtokunnan jäsen

Digitalisaatio on muutosvoima, joka tuo mukanaan mahdollisuuksia niin rahoitusalalle kuin muillekin talouden osa-alueille. Sen myötä myös maksamisen tavat muuttuvat. Tämä on näkynyt muun muassa käteisen käytön supistumisena maksamisessa. Koronapandemia on nopeuttanut entisestään maksamisen murrosta meillä Suomessa ja laajemminkin euroalueella.

Markkinoille on viime vuosina tullut yhä enemmän perinteisten toimijoiden ulkopuolisia

maksupalveluiden tarjoajia. Samalla toimialan luonne on muuttunut aiempaa selkeämmin teknologiavetoiseksi. Yhtäältä pienet kasvuyritykset haastavat perinteisiä pankkeja, ja toisaalta kansainväliset suuryhtiöt hakevat jalansijaa ja kuluttajien huomiota uudenlaisilla palvelukonsepteillaan.

Uusien tulokkaiden myötä toimialalla on ollut aistittavissa huolta siitä, miten muutos kyetään hallitsemaan. Tämä on saanut niin toimialan kuin lainsäätäjänkin reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin. Rahoitusmarkkinoiden digitalisoituminen onkin ollut vahvasti esillä EU:n uusissa sääntelyhankkeissa.

Pankit ovat käynnistäneet suuria kehityshankkeita, joiden tarkoituksena on parantaa maksamisen palveluita ja tuoda kustannustehokkuutta. Niiden avulla palvelut saadaan paremmin vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Lisäksi maksutapojen monipuolisuus edistää maksamisen toimintavarmuutta ja kilpailua rahoitusalalla. Valitettavasti toimialan yhteiset kehityshankkeet eivät kuitenkaan aina etene toivotusti.

Hallitsemattomalla digitalisaatiokehityksellä voisi olla merkittäviäkin kielteisiä vaikutuksia rahoitusvakauteen. Keskuspankin tehtävänä on varmistaa, että talouden kasvu on vakaalla pohjalla ja että rahoitus- ja maksujärjestelmät toimivat häiriöttömästi. Sen tulee siksi tukea innovointia ja ohjata rahoitusalan digitaalista kehitystä niin, että muutos ei tapahdu liiaksi yksittäisten yhtiöiden ehdoilla. Parhaimmillaan ja harkitusti toteutettuna rahoitusalan digitalisaatio palvelee koko yhteiskuntaa ja lisää sekä yksityisen että julkisen sektorin kilpailukykyä, ja siten myös vahvistaa talouskasvua.

Vahvistaakseen digitalisaatiosta saatavia hyötyjä ja pienentääkseen kielteisiä vaikutuksia eurojärjestelmä on jo jonkin aikaa tutkinut mahdollisuutta digitaalisen keskuspankkirahan liikkeeseenlaskuun. Digitaalisella keskuspankkirahalla tarkoitetaan keskuspankissa olevaa tilirahaa, jota voisivat käyttää luottolaitosten lisäksi myös yksityiset henkilöt.

Euroalueella digitaalisesta keskuspankkirahasta käytetään nimeä digitaalinen euro. Useat eurojärjestelmän keskuspankit ovat jo aiemmin tehneet digitaaliseen euroon liittyvää analyysityötä. Meillä Suomen Pankissakin järjestettiin viime vuonna muun muassa pankin sisäinen hackathon, jonka tuloksena syntyi hahmotelma digitaalisen euron mallista.

Kansallisten keskuspankkien omien selvitysten lisäksi olemme eurojärjestelmässä tehneet digitaalista euroa koskevaa yhteistyötä jo jonkin aikaa. Tätä on konkretisoinut tammikuussa 2020 Euroopan keskuspankin perustama korkean tason työryhmä, joka on valmistellut teemaan liittyvää perusteellista tutkimus- ja kehityshanketta. Työryhmä julkaisi raportin lokakuussa 2020, jossa kuvailtiin niitä skenaarioita, joissa digitaalisen euron liikkeeseenlasku voisi olla perusteltua. Digitaalinen euro voidaan nähdä tarpeellisena muun muassa, jos käteisen käyttö vähenee

merkittävästi, jos jokin muu kuin euromääräinen maksupalvelu tai maksuväline yleistyy euroalueella tai jos nykyisten maksujärjestelmien toimintakyky heikkenee erilaisten häiriötilanteiden vuoksi, jolloin digitaalinen euro voisi toimia varajärjestelmänä. Lisäksi digitaalista euroa voisi olla mahdollista hyödyntää rahapolitiikan toimeenpanossa, ja se voisi toimia euron kansainvälistä kilpailukykyä vahvistavana tekijänä.

Digitaalista euroa hahmotellutta raporttia seurasi julkinen konsultaatio, jossa tiedusteltiin kansalaisten ja toimialan alustavia näkemyksiä digitaalisesta eurosta. Näiden esivalmistelujen pohjalta EKP:n neuvosto päätti viime keskiviikkona edetä digitaalisen euron valmistelussa käynnistämällä digieuroprojektin tutkimusvaiheen. Parin seuraavan vuoden aikana tarkoituksena on määritellä muun muassa paras toteutusmalli digitaaliselle eurolle ja selvittää digitaaliseen euroon liittyviä juridisia kysymyksiä. Tutkimusvaiheessa eurojärjestelmä tuottaa yksityiskohtaisen suunnitelman digitaalisen euron toteuttamisen mahdollistamiseksi. Eli nyt alkavan tutkimusvaiheen tulosten pohjalta digitaalinen euro voidaan toteuttaa nopeasti sen jälkeen, jos ja kun EKP:n neuvosto pitää sitä tarpeellisena.

Eurojärjestelmä on linjannut, että digitaalinen euro ei tulisi korvaamaan käteistä rahaa, vaan se olisi käytössä käteisrahan rinnalla. Erityisen tärkeänä pidetään sitä, että digitaalisella eurolla olisi mahdollisimman paljon käteisrahan kaltaisia ominaisuuksia kuten helppokäyttöisyys, korkea yksityisyyden suoja ja alhaiset käyttökustannukset. Lisäksi tullaan varmistamaan, että mahdollinen digitaalinen euro ei aiheuttaisi merkittäviä riskejä rahoitusvakaudelle, eikä estäisi rahapolitiikan tehokasta toimeenpanoa.

Nyt käynnistyvä digitaalisen euron hanke on eurojärjestelmän yhteinen askel sen varmistamiseksi, että rahoitusalan digitalisaatio etenee hallitusti kansalaisten ehdoilla ja niiden tarpeet huomioiden. Se on osa huolellista valmistelua kohti tulevaisuutta, jossa eurojärjestelmän yhteisvaluutalla on yhä keskeinen rooli luotettavana maksuvälineenä kansalaisten arjessa.

Asiasanat

digieuro, digitaalinen euro, digitaalinen keskuspankkiraha, digitalisaatio, keskuspankit